

Motion till riksdagen 2023/24:813

av Anna Vikström (S)

Akademins förtroende för regeringens forskningspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förtroendet för regeringen som forskningsfinansiär och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reparera relationen till akademien och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I slutet av april 2023 fattade regeringen ett beslut som innebär att mandatperioden för externa ledamöter i de statliga lärosätenas styrelser förkortas. Detta beslut fattades plötsligt, bara ett par dagar före ledamöternas tillträde utan föregående dialog med lärosätena. Den förklaring som regeringen lämnat är bristfällig och ledde till omfattande kritik och protester. Sveriges universitets- och högskoleförbund, SUHF, skrev till regeringen: ”Beslutet kan inte annat än tolkas som ett misstroende mot de nuvarande styrelsernas kompetens och den rådande processen att utse dessa. I förlängningen riskerar beslutet att utgöra ett hot mot lärosätenas självständighet och därmed möjligheten att kritiskt söka ny kunskap, följaktligen ett hot mot den akademiska friheten.”

Ett par månader senare fattade regeringen ytterligare ett hårt kritiserat beslut att mitt under ansökningsperioden plötsligt stoppa utlysningen av medel till utvecklingsforskning, ett dråpslag för etablerade internationella samarbeten och respektlöst av regeringen gentemot forskarna. Det var cirka 250 forskare som skrivit och lämnat in ansökningar som berördes av beslutet. Ett arbete som är mycket tidskrävande och tar tid från annat, men som nu var förgäves. Dessutom påverkades många fler forskare eftersom ansökningarna ofta handlar om internationella samarbetsprojekt.

Även detta beslut togs helt utan dialog eller förankring med akademien. Hela 606 forskare har skrivit debattartiklar och även bemött ministrarnas uttalande om beslutet och många lärosäten har reagerat. Även internationellt har detta plötsliga beslut

uppmärksammas negativt. Flera lärosäten framhåller Sveriges rykte internationellt som forskningsnation och att Sveriges anseende kan skadas.

Detta agerande är exempel på hur den politiska styrningen över akademien ökar och den akademiska friheten och förtroendet för regeringen skadas. Regeringens drastiska beslut utan dialog med berörda parter visar att förtroende som byggts upp under lång tid kan minska snabbt. Detta kan få allvarliga konsekvenser för Sverige som forskningsnation. Om regeringen och dess samarbetsparti Sverigedemokraterna vill öka den politiska styrningen över lärosätenas styrelser så är det ett allvarligt hot mot demokratin där den akademiska friheten är en av grundstenarna. Förtroendet är redan skadat, och regeringen borde göra allt den kan för att reparera Sveriges anseende som forskningsnation i en demokrati. Även svenska statens anseende som forskningsfinansiär behöver repareras.

Anna Vikström (S)